

**ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN**

HOÀNG DIỆU THẢO

**PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG Ở VIỆT NAM HIỆN NAY
THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH**

Chuyên ngành: Hồ Chí Minh học

Mã số: 62 31 02 04

TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ CHÍNH TRỊ HỌC

HÀ NỘI - 2020

Công trình được hoàn thành tại
Đại học Khoa học xã hội và Nhân văn –
Đại học Quốc gia Hà Nội

Người hướng dẫn khoa học: **PGS.TS Lại Quốc Khánh**

Phản biện 1: .....

.....

Phản biện 2: .....

.....

Luận án sẽ được bảo vệ trước Hội đồng cấp
..... chấm luận án tiến sĩ họp tại phòng ....., nhà
..... vào hồi..... giờ ..... ngày ..... tháng .... năm 2020

Có thể tìm hiểu luận án tại:

- Thư viện Quốc gia Việt Nam
- Trung tâm Thông tin - Thư viện, Đại học Quốc gia Hà Nội

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Chủ tịch Hồ Chí Minh sống và hoạt động trong thời đại mà hậu quả của sự phát triển nền kinh tế công nghiệp chưa đặt ra bức thiết, vấn đề ô nhiễm môi trường cũng chưa phổ biến, tức là chưa có nền tảng cho xu thế PTBV. Tuy nhiên, với tầm nhìn chiến lược của mình, trong lý luận cũng như chỉ đạo hoạt động thực tiễn phát triển đất nước, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn chú trọng lấy con người làm trung tâm cho sự phát triển, phát triển kinh tế phải gắn với phát triển văn hóa, xã hội và BVMT sống. Thuật ngữ “phát triển bền vững” tuy không trực tiếp xuất hiện trong di sản của Chủ tịch Hồ Chí Minh, nhưng nội hàm của PTBV đã được Hồ Chí Minh luận bàn khi đề cập đến từng yếu tố trong PTBV cũng như sự kết hợp hài hòa giữa chúng để đạt được mục tiêu PTBV. Thậm chí, Chủ tịch Hồ Chí Minh còn đưa ra nhiều nhận định sâu sắc, toàn diện, hệ thống, mang tính vượt trước về những vấn đề liên quan đến PTBV mà trong xã hội hiện đại của chúng ta ngày nay đang dần xuất hiện như: phát triển kinh tế phải gắn với BVMT; giữ vững ổn định chính trị, làm trong sạch bộ máy bảo đảm cho sự PTBV của đất nước; phát triển văn hóa, con người Việt Nam toàn diện, tạo động lực cho PTBV...

Nhìn một cách tổng quát, trong tư tưởng Hồ Chí Minh về PTBV có nhiều nội dung nổi bật: phát triển kinh tế là tiền đề, là cơ sở cho phát triển văn hoá, xã hội, nhằm xoá bỏ nghèo nàn và lạc hậu, mang lại cơm no, áo ấm và hạnh phúc cho nhân dân, đưa Việt Nam tiến kịp với các nước tiên bộ trên thế giới; tăng trưởng kinh tế là điều kiện vật chất để bảo đảm tiến bộ và công bằng xã hội, bảo đảm cho

Việt Nam thoát khỏi nghèo nàn lạc hậu để tiến cùng bè bạn năm châu; nhưng tăng trưởng và phát triển kinh tế không “đánh đổi” bằng mọi giá. Cho dù sự nghiệp xây dựng và phát triển đất nước sau chiến tranh của nước ta cần khai thác rất nhiều tài nguyên thiên nhiên nhưng khai thác cần có kế hoạch, gắn liền với sử dụng tiết kiệm, hiệu quả, hợp lý và gắn với bảo vệ tài nguyên môi trường, trồng cây gây rừng, bảo vệ rừng. Có thể thấy: Xây dựng và phát triển đất nước trong tư tưởng Hồ Chí Minh chính là xây dựng và phát triển một đất nước theo hướng bền vững. Các “trụ cột” chính trị - kinh tế - văn hóa - xã hội - môi trường bảo đảm cho PTBV đã xuất hiện trong quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh từ rất sớm như một minh chứng cho tầm nhìn, cho sức sống lâu bền của tư tưởng Hồ Chí Minh. Tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về PTBV có giá trị định hướng, gợi mở cho việc thực hiện chiến lược PTBV ở nước ta hiện nay.

Trong thế kỉ XXI, trên thế giới, bên cạnh những thành tựu rực rỡ về khoa học công nghệ và sự phát triển mạnh mẽ của các nền kinh tế, loài người cũng đang phải đối mặt với những thách thức lớn lao về chính trị, văn hóa, xã hội và đặc biệt là môi trường. Hàng loạt vấn đề nghiêm trọng liên quan đến môi trường đã xuất hiện: Biến đổi khí hậu, thoái hóa đa dạng sinh học, ô nhiễm các chất hữu cơ độc hại khó phân hủy, ô nhiễm đất, ô nhiễm không khí, ô nhiễm nguồn nước v.v.. Những thách thức này ngày một gia tăng, đe dọa trực tiếp tới sự tồn tại của con người trên Trái đất và buộc nhân loại phải chuyển từ chiến lược phát triển lấy tăng trưởng kinh tế là trọng tâm sang chiến lược PTBV.

Ở Việt Nam, sau hơn 30 năm tiến hành công cuộc đổi mới, xây dựng và phát triển đất nước, bên cạnh những thành tựu to lớn về kinh tế, văn hóa, xã hội... đã và đang nâng cao đời sống cả về vật chất và tinh thần của người dân, tạo vị thế ngày càng cao cho Việt Nam trên trường quốc tế, thì chúng ta cũng đang phải đối mặt với nhiều khó khăn, thách thức: Dù chiến tranh đã lùi xa từ lâu nhưng hậu quả của chiến tranh để lại đối với con người và thiên nhiên Việt Nam vẫn còn nặng nề; nhận thức còn hạn chế và nhu cầu, tâm lý phát triển kinh tế “nóng” dẫn đến khai thác tài nguyên thiếu kiểm soát gây ra hiểm họa ô nhiễm môi trường nặng nề vẫn phổ biến ở nhiều nơi; quản lý môi trường còn nhiều bất cập v.v.. Những khó khăn, thách thức cho thấy nhận thức về vấn đề PTBV chưa thật sự đầy đủ, tổ chức và quản lý PTBV chưa thực sự chặt chẽ, nguồn nhân lực cũng như tiềm lực cho PTBV chưa được chuẩn bị, huy động và phát huy có hiệu quả... Những thách thức đó cho thấy vấn đề thực hiện PTBV ở Việt Nam hiện nay là vô cùng cần thiết.

Như vậy, PTBV vừa là vấn đề mang tính toàn cầu, vừa là vấn đề đặt ra cho con đường phát triển của mỗi quốc gia, trong đó có Việt Nam. Vì vậy, trong thực hiện PTBV, vừa đòi hỏi phải có lộ trình, cam kết chung vừa phải có biện pháp, bước đi riêng cho phù hợp với bối cảnh của từng đất nước. Để giải quyết các vấn đề đặt ra trong PTBV hiện nay, Việt Nam cần nỗ lực hơn nữa, không chỉ hoàn thiện đường lối chính sách về PTBV mà còn phải nâng cao nhận thức của các tổ chức chính trị - xã hội, của người dân về PTBV. Mà những vấn đề này, từ những năm hai mươi của thế kỉ XX đã được Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập đến. Chính vì vậy, Việt Nam cần

chú trọng nghiên cứu, vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về PTBV trong giai đoạn hiện nay. Trên cả phương diện thực tiễn và lý luận, tư tưởng Hồ Chí Minh về PTBV luôn là tài sản tinh thần vô giá cho cách mạng Việt Nam, có ý nghĩa thời sự to lớn trong thời kì công nghiệp hóa, hiện đại hóa, đổi mới, hội nhập, phát triển với mục tiêu: “Phát triển kinh tế nhanh, bền vững, phấn đấu sớm đưa nước ta cơ bản trở thành nước công nghiệp theo hướng hiện đại”[43, tr.76] mà Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII của Đảng đã đề ra.

Tư tưởng Hồ Chí Minh về PTBV và vận dụng trong thực hiện PTBV ở Việt Nam hiện nay là đề tài có ý nghĩa lý luận và thực tiễn cấp bách, nhưng chưa có công trình nào nghiên cứu một cách đầy đủ, hệ thống về vấn đề này. Vì vậy, tôi lựa chọn thực hiện đề tài: ***“Phát triển bền vững ở Việt Nam hiện nay theo tư tưởng Hồ Chí Minh”*** cho luận án tiến sĩ chuyên ngành Hồ Chí Minh học của mình.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

2.1. Mục đích nghiên cứu

Nghiên cứu tư tưởng Hồ Chí Minh về PTBV và thực trạng PTBV ở Việt Nam hiện nay để gợi mở, đề xuất giải pháp góp phần PTBV đất nước theo tư tưởng Hồ Chí Minh.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Để thực hiện mục đích nghiên cứu trên, luận án có nhiệm vụ:

- Luận giải những khái niệm cơ bản phục vụ nghiên cứu luận án (khái niệm PTBV, khái niệm tư tưởng Hồ Chí Minh về PTBV);

- Phân tích, luận giải một cách lôgic, hệ thống nội dung tư tưởng Hồ Chí Minh về PTBV;

- Nhìn từ tư tưởng Hồ Chí Minh về PTBV để phân tích, đánh giá thực trạng PTBV ở Việt Nam qua hơn 30 năm đổi mới. Trên cơ sở đó, gợi mở, đề xuất các giải pháp góp phần nâng cao hiệu quả thực hiện PTBV ở Việt Nam hiện nay theo tư tưởng Hồ Chí Minh.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Tư tưởng Hồ Chí Minh về PTBV; thực trạng và giải pháp PTBV ở Việt Nam hiện nay theo tư tưởng Hồ Chí Minh.

3.2. Phạm vi nghiên cứu

- Về không gian: Thực hiện nghiên cứu đề tài ở Việt Nam. Có tham chiếu với tư liệu nghiên cứu của LHQ và một số tổ chức phi chính phủ nghiên cứu về PTBV nói chung và thực trạng PTBV ở Việt Nam nói riêng.

- Về thời gian: Nghiên cứu thực trạng PTBV ở Việt Nam giới hạn trong phạm vi thời gian từ năm 1986 đến nay.

- Về nội dung: Luận án tập trung nghiên cứu tư tưởng Hồ Chí Minh về PTBV thể hiện trong các bài nói, bài viết và hoạt động chỉ đạo thực tiễn của Người; nghiên cứu thực trạng PTBV đề xuất một số giải pháp góp phần PTBV ở Việt Nam hiện nay nhìn từ tư tưởng Hồ Chí Minh.

4. Cơ sở lý luận, thực tiễn và phương pháp nghiên cứu

4.1. Cơ sở lý luận

Luận án nghiên cứu dựa trên cơ sở lý luận của chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, các quan điểm,

đường lối của Đảng Cộng sản Việt Nam, chính sách, pháp luật của Nhà nước Việt Nam về PTBV và các vấn đề có liên quan. Tiếp thu có chọn lọc các kết quả nghiên cứu đã công bố phù hợp với chuyên ngành về PTBV của các nhà khoa học trong nước và quốc tế.

4.2. Cơ sở thực tiễn

Luận án dựa trên cơ sở thực tiễn PTBV ở Việt Nam qua hơn 30 năm đổi mới (từ năm 1986 đến nay), có tham khảo thực tiễn phát triển đất nước ở một số quốc gia trong khu vực cũng như trên thế giới.

4.3. Phương pháp nghiên cứu

Đề tài dựa trên phương pháp luận của chủ nghĩa Mác-Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh để triển khai các nhiệm vụ nghiên cứu. Chú trọng sử dụng phương pháp liên ngành khoa học xã hội và nhân văn. Sử dụng tổng hợp các phương pháp: Lịch sử, lôgic, kết hợp lịch sử với lôgic, phân tích, tổng hợp, so sánh, dự báo, mô hình SWOT... Những phương pháp nghiên cứu cụ thể này được sử dụng phù hợp theo mục đích, yêu cầu của từng chương trong luận án.

5. Đóng góp khoa học của luận án

- Phân tích, luận giải một cách logic, hệ thống tư tưởng Hồ Chí Minh về PTBV, qua đó góp phần gia tăng nhận thức về nội dung và giá trị của tư tưởng Hồ Chí Minh đối với việc thực hiện chiến lược PTBV ở nước ta hiện nay.

- Phân tích, đánh giá tình hình thực hiện PTBV ở Việt Nam trong giai đoạn từ năm 1986 đến nay từ góc nhìn tư tưởng Hồ Chí Minh để chỉ ra được những ưu điểm, hạn chế, nguyên nhân của những ưu điểm, hạn chế và những vấn đề đặt ra trong thực hiện chiến lược PTBV ở Việt Nam hiện nay.

- Phân tích các yếu tố tác động và đề xuất được một số giải pháp có giá trị khoa học nhằm góp phần thực hiện hiệu quả PTBV ở Việt Nam hiện nay theo tư tưởng Hồ Chí Minh.

6. Ý nghĩa của luận án

- Kết quả nghiên cứu của luận án góp phần bổ sung và làm phong phú nhận thức khoa học về nội dung tư tưởng Hồ Chí Minh, giá trị tư tưởng Hồ Chí Minh về PTBV cũng như việc vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh vào giải quyết vấn đề PTBV ở nước ta hiện nay.

- Kết quả nghiên cứu của luận án có thể được dùng làm tài liệu tham khảo trong nghiên cứu, giảng dạy, học tập tư tưởng Hồ Chí Minh và liên ngành khoa học xã hội liên quan đến PTBV trong các cơ sở nghiên cứu khoa học và giảng dạy ở Việt Nam.

- Kết quả nghiên cứu của luận án sau khi hoàn thiện sẽ góp phần cung cấp thêm những luận cứ, luận chứng khoa học để Đảng, Nhà nước, các cơ quan quản lý hoạch định đường lối, chính sách và thực thi bảo đảm PTBV đất nước trong thời kỳ đổi mới, hội nhập và phát triển.

7. Kết cấu của luận án

Ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo và phụ lục, nội dung luận án được chia làm 4 chương, 10 tiết.

CHƯƠNG 1

TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI

1.1. Tình hình nghiên cứu liên quan đến đề tài

1.1.1. Nghiên cứu tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển bền vững

Tư tưởng Hồ Chí Minh về PTBV đã được nhiều nhà khoa học quan tâm, nghiên cứu. Tuy một số công trình không đề cập trực tiếp đến khái niệm “tư tưởng Hồ Chí Minh về PTBV”, nhưng trên từng khía cạnh, theo những hình thức và diễn đạt khác nhau, đã cung cấp cơ sở, tiền đề để nghiên cứu nội hàm các vấn đề như: nội dung, ý nghĩa cũng như phương pháp phát triển đất nước một cách bền vững theo tư tưởng Hồ Chí Minh. Các tài liệu được chia ra làm hai nhóm nghiên cứu dưới đây:

1.1.1.1. Nghiên cứu nội dung tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển bền vững

1.1.1.2. Nghiên cứu giá trị và sự cần thiết vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển bền vững

1.1.2. Nghiên cứu về phát triển bền vững và thực trạng phát triển bền vững ở Việt Nam hiện nay

PTBV là một vấn đề toàn cầu, nhận được sự quan tâm nghiên cứu của rất nhiều học giả trong và ngoài nước. Chính vì vậy, bên cạnh nghiên cứu các công trình trong nước, cần nghiên cứu một số công trình của các học giả nước ngoài về PTBV để có sự tham chiếu, so sánh cũng như rút ra những bài học trong quá trình phân tích thực trạng và đề xuất giải pháp PTBV ở Việt Nam hiện nay.

1.1.2.1. Nghiên cứu về phát triển bền vững

1.1.2.2. Nghiên cứu về thực trạng phát triển bền vững ở Việt Nam hiện nay

Vấn đề PTBV là sự kết hợp hài hòa giữa các “trụ cột”: kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội, môi trường... nên các công trình nghiên cứu về thực trạng PTBV ở Việt Nam cũng đề cập đến theo hai phương diện, đó là: nghiên cứu, luận giải theo từng yếu tố hoặc nghiên cứu tổng hợp tất cả các yếu tố bảo đảm cho PTBV:

Về chủ trương, đường lối về PTBV

Về môi trường và BDKH

Về kinh tế

Về con người

Về tổng hòa các yếu tố bảo đảm cho PTBV

1.1.3. Nghiên cứu giải pháp phát triển bền vững ở Việt Nam hiện nay theo tư tưởng Hồ Chí Minh

1.2. Đánh giá chung về kết quả và những vấn đề luận án cần tiếp tục nghiên cứu

1.2.1. Những kết quả nghiên cứu đạt được liên quan đến luận án

Thứ nhất, kết quả nghiên cứu về nội dung và giá trị tư tưởng Hồ Chí Minh về PTBV:

Thứ hai, kết quả nghiên cứu về PTBV nói chung và thực trạng PTBV ở Việt Nam nói riêng:

Thứ ba, kết quả nghiên cứu về giải pháp PTBV ở Việt Nam hiện nay theo tư tưởng Hồ Chí Minh:

1.2.2. Những vấn đề luận án tiếp tục nghiên cứu

Thứ nhất, tiếp tục nghiên cứu một cách logic, hệ thống những nội dung và giá trị của tư tưởng Hồ Chí Minh về PTBV:

Thứ hai, tiếp tục nghiên cứu vấn đề PTBV và thực trạng PTBV ở Việt Nam hiện nay nhìn từ tư tưởng Hồ Chí Minh:

Thứ ba, tập trung đề xuất những giải pháp phát triển đất nước theo tư tưởng Hồ Chí Minh

Tiểu kết Chương 1

Các công trình nghiên cứu chính là nguồn tư liệu phong phú, có giá trị khoa học phục vụ cho nghiên cứu luận án. Tuy nhiên, mỗi công trình có mục đích nghiên cứu, cách tiếp cận khác nhau nên nội dung cũng như giá trị tư tưởng Hồ Chí Minh về PTBV chỉ mới khai thác trên một số khía

cạnh hoặc một số lĩnh vực cụ thể của đất nước như: kinh tế, văn hóa, xã hội, môi trường... Chính vì vậy, trên cơ sở hệ thống, làm rõ nội dung, giá trị tư tưởng Hồ Chí Minh về PTBV, những thành tựu và hạn chế PTBV của Việt Nam thời kỳ đổi mới, nghiên cứu sinh sẽ tập trung đề xuất những giải pháp PTBV ở Việt Nam hiện nay theo tư tưởng Hồ Chí Minh.

CHƯƠNG 2

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG

2.1. Một số khái niệm

2.1.1. Phát triển bền vững

Tổng hợp và khái quát từ những quan niệm ở Việt Nam và trên thế giới, có thể rút ra định nghĩa về PTBV như sau: *Phát triển bền vững là sự phát triển bảo đảm hài hoà các yếu tố: Phát triển kinh tế, văn hóa, thực hiện tiến bộ và công bằng xã hội, gắn với bảo vệ tài nguyên, môi trường, theo hướng chắc chắn và lâu dài.*

2.1.2. Tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển bền vững

Trong cách diễn đạt của Chủ tịch Hồ Chí Minh, Người không trực tiếp sử dụng thuật ngữ PTBV, nhưng dựa vào mục tiêu, con đường, nội dung, phương pháp phát triển đất nước, phát triển dân tộc mà Người nhấn mạnh, cũng như qua hoạt động thực tiễn lãnh đạo cách mạng Việt Nam của Người, những khía cạnh của PTBV đã thể hiện một cách đầy đủ, có những nội dung mới, mang tính khoa học, tiên tiến, hiện đại, phù hợp với quan niệm của thế kỉ XXI về PTBV. Như vậy, dù Chủ tịch Hồ Chí Minh không sử dụng trực tiếp, nhưng nội hàm của khái niệm PTBV đã xuất hiện trong tư tưởng của Người

đầy đủ, rõ nét theo từng khía cạnh kinh tế, văn hóa, xã hội, môi trường... cũng như mối quan hệ hài hòa giữa chúng để đạt được mục tiêu PTBV đất nước.

Có thể bước đầu khái quát: *Tư tưởng Hồ Chí Minh về PTBV là hệ thống quan điểm của Người về “dân tộc phát triển”, trong đó các lĩnh vực chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội phát triển hài hòa, gắn với bảo vệ tài nguyên và môi trường, nhằm thực hiện mục tiêu “xây dựng một nước Việt Nam hoà bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu mạnh”, có trách nhiệm quốc tế, sánh vai cùng các cường quốc năm châu, đảm bảo cho sự phát triển của “muôn đời con cháu mai sau”.*

2.2. Nội dung tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển bền vững

2.2.1. Mục tiêu phát triển bền vững

Mục tiêu tổng quát

Mục tiêu cụ thể

2.2.2. Nguyên tắc phát triển bền vững

Bảo đảm công bằng, bình đẳng trong phát triển

Bảo đảm dân chủ và “Thượng tôn pháp luật” trong phát triển

Thực hiện nguyên tắc khai thác gắn với sử dụng nguồn tài nguyên hiệu quả, tiết kiệm, khai thác gắn với bảo tồn và phát huy

2.2.3. Nội dung phát triển bền vững

Về chính trị

Về văn hóa

Về kinh tế

Về xã hội

Về bảo vệ tài nguyên, môi trường

Về mối quan hệ giữa các yếu tố chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội, môi trường bảo đảm cho PTBV

2.2.4. Động lực phát triển bền vững

Con người là động lực cơ bản nhất quyết định sự thành công cho sự nghiệp phát triển đất nước

Phát huy tổng hợp các động lực: Kinh tế, văn hóa, khoa học, kỹ thuật, giáo dục... trong đó hạt nhân là sự lãnh đạo đúng đắn của Đảng

Yếu tố thời đại là một trong những động lực thường xuyên và vô cùng cần thiết

2.2.5. Phương pháp phát triển bền vững

Phát huy vai trò “hạt nhân” là sự lãnh đạo của Đảng, quản lý của Nhà nước trong thực hiện PTBV đất nước

Phát triển con người toàn diện, là trung tâm và là động lực căn bản của sự nghiệp PTBV đất nước

Thực hiện phát huy dân chủ đi đôi với tăng cường hiệu quả quản lý của hiến pháp và pháp luật trong thực hiện PTBV đất nước

Phát triển khoa học kỹ thuật hiện đại để tạo động lực cho PTBV đất nước

Tăng cường hợp tác quốc tế tạo động lực cho PTBV đất nước

2.3. Sự cần thiết vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh trong phát triển bền vững ở Việt Nam hiện nay

Thứ nhất, tư tưởng Hồ Chí Minh nói chung và tư tưởng Hồ Chí Minh về PTBV nói riêng là di sản tinh thần quý giá cho toàn Đảng và nhân dân ta, soi đường cho sự nghiệp cách mạng, cho chiến lược PTBV của đất nước ta đi đến thắng lợi

Thứ hai, những quan niệm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về PTBV đất nước phù hợp với quan niệm về PTBV ngày nay.

Thứ ba, thực tiễn cách mạng Việt Nam chứng minh tính đúng đắn, hiệu quả của những giải pháp về PTBV của Chủ tịch Hồ Chí Minh

Thứ tư, thực trạng PTBV ở Việt Nam hiện nay đặt ra yêu cầu bức thiết cần phải hoàn thiện chiến lược phát triển để bảo đảm thực hiện thành công các mục tiêu PTBV đất nước theo tư tưởng Hồ Chí Minh.

Tiểu kết Chương 2

Theo quan điểm Hồ Chí Minh, phát triển đất nước chính là phát triển các lĩnh vực kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội, môi trường,... trên cơ sở bảo đảm hòa bình, độc lập, dân chủ, không ngừng nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho nhân dân, thực hiện đại đoàn kết dân tộc gắn với đoàn kết quốc tế. Quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh được thể hiện qua rất nhiều bài nói, bài viết và trên rất nhiều khía cạnh khác nhau khi bàn về phát triển. Nhưng dù trên khía cạnh nào, dù là khái quát hay cụ thể những quan điểm ấy đều có giá trị vượt thời đại, cần được vận dụng một cách đúng đắn, sáng tạo trong bối cảnh thực tiễn của tình hình thế giới và nước ta.

CHƯƠNG 3

PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG Ở VIỆT NAM HIỆN NAY VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA NHÌN TỪ TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH

3.1. Chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước và quá trình thực hiện phát triển bền vững ở Việt Nam

3.1.1. Quá trình nhận thức và chủ trương của Đảng về phát triển bền vững

3.1.2. Quá trình thực hiện phát triển bền vững của Việt Nam

Trong những năm 1986 - 1990

Trong những năm 1991-2015

Trong những năm 2015 - 2020

3.2.1. Thành tựu trong phát triển bền vững ở Việt Nam

Về kinh tế

Về văn hóa, xã hội

Về sử dụng tài nguyên và bảo vệ môi trường

3.2.2. Hạn chế trong phát triển bền vững ở Việt Nam

Về kinh tế

Về văn hóa, xã hội

Về sử dụng tài nguyên và bảo vệ môi trường

3.2.3. Nguyên nhân của những thành tựu và hạn chế

Nguyên nhân của thành tựu

Nguyên nhân của hạn chế

3.3. Những vấn đề đặt ra cho phát triển bền vững ở Việt Nam

Thứ nhất, vấn đề đường lối, chính sách, pháp luật về PTBV

Thứ hai, vấn đề tổ chức, quản lý PTBV ở Việt Nam

Thứ ba, vấn đề nhận thức của các tầng lớp nhân dân về PTBV

Thứ tư, vấn đề huy động các nguồn lực xã hội trong thực hiện PTBV

Thứ năm, vấn đề chất lượng nguồn nhân lực cho PTBV

Thứ sáu, vấn đề phát triển khoa học - kỹ thuật - công nghệ và hợp tác quốc tế để PTBV

Tiểu kết Chương 3

Tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển đất nước có giá trị lý luận và thực tiễn vô cùng sâu sắc. Thực tiễn phát triển đất nước cho thấy, sự nghiệp đổi mới của Đảng ta khởi xướng và lãnh đạo đã và đang đạt được những thành tựu to lớn. Kết quả của Chiến lược PTBV của Việt Nam cũng bước đầu được cộng đồng quốc tế công nhận. Nhờ vận dụng sáng tạo tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển đất nước trong thời đại ngày nay mà kinh tế Việt Nam đã dần chuyển sang nền kinh tế thị trường định hướng XHCN, tăng trưởng với tốc độ cao và tương đối ổn định.

CHƯƠNG 4

GỢI MỞ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG Ở VIỆT NAM HIỆN NAY THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH

4.1. Các yếu tố tác động đến phát triển bền vững ở Việt Nam trong thời gian tới

Trong thực hiện PTBV ở Việt Nam có rất nhiều yếu tố tác động. Mỗi yếu tố dù là khách quan hay chủ quan, dù tác động từ bên ngoài hay từ nội tại đều có những ảnh hưởng nhất định đến quá trình phát triển của đất nước. Vì vậy, xác định được yếu tố tác động để đề xuất những giải pháp phù hợp sẽ có tính chất quyết định đến kết quả thực hiện Chiến lược PTBV ở Việt Nam trong thời gian tới.

4.1.1. Các yếu tố trong nước

Thứ nhất, điều kiện tự nhiên và nền tảng kinh tế, văn hóa, xã hội của Việt Nam khi thực hiện Chiến lược PTBV

Thứ hai, công cuộc đổi mới và phát triển đất nước tiếp tục được đẩy mạnh toàn diện và đồng bộ

Thứ ba, sự tác động của nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa

Thứ tư, sự tác động của tâm lý phát triển “nóng”, lối sản xuất và tiêu dùng lạc hậu, lãng phí tài nguyên

4.1.2. Các yếu tố quốc tế

Thứ nhất, xu hướng thực hiện tăng trưởng xanh hướng đến PTBV

Thứ hai, tác động đa chiều của toàn cầu hóa

Thứ ba, các vấn đề an ninh quốc gia phi truyền thống

Thứ tư, cuộc cách mạng khoa học công nghệ lần thứ tư

4.1.3. Tổng hợp yếu tố tác động đến phát triển bền vững ở Việt Nam hiện nay theo mô hình SWOT

Điểm mạnh (Strengths)	Điểm yếu (Weaknesses)
Cơ hội (Opportunities)	Nguy cơ (Threats)

4.2. Giải pháp phát triển bền vững ở Việt Nam hiện nay theo tư tưởng Hồ Chí Minh

4.2.1. Nhóm giải pháp về nhận thức

Thứ nhất, tăng cường công tác đào tạo, bồi dưỡng nhằm nâng cao nhận thức, năng lực cho các cấp ủy Đảng, chính quyền, cán bộ chuyên trách về PTBV

Thứ hai, nâng cao nhận thức và sự đồng thuận trong nhân dân và các đoàn thể xã hội về phát triển bền vững

Thứ ba, đưa nội dung giáo dục về bảo vệ môi trường, phát triển bền vững vào các cấp học để tuyên truyền và

phổ cập kiến, nâng cao dân trí, nâng cao nhận thức về phát triển bền vững.

Thứ tư, sử dụng hiệu quả các công cụ hỗ trợ thực hiện tuyên truyền, nâng cao nhận thức về PTBV

4.2.2. Nhóm giải pháp về đường lối, chính sách, pháp luật

Thứ nhất, tăng cường sự lãnh đạo của Đảng và quản lý của Nhà nước trong việc bảo đảm kết hợp các yếu tố trong PTBV.

Thứ hai, tiếp tục cập nhật, hoàn thiện hệ thống chính sách và văn bản quy phạm pháp luật về PTBV

Thứ ba, lồng ghép và bảo đảm gắn kết vấn đề môi trường và PTBV vào chiến lược phát triển kinh tế - xã hội của đất nước.

Thứ tư, tăng cường phối hợp với các nước trên thế giới và thực hiện các cam kết, luật pháp quốc tế

4.2.3. Nhóm giải pháp về tổ chức, quản lý, thực hiện

Thứ nhất, xây dựng và phát triển cơ cấu kinh tế hợp lý để kinh tế tăng trưởng cao và bền vững

Thứ hai, có cơ chế rõ ràng trong phân công, phân cấp để phối hợp các hoạt động liên ngành, liên vùng trong thực hiện PTBV

Thứ ba, huy động và sử dụng hiệu quả các nguồn lực tài chính cho thực hiện Chiến lược PTBV của đất nước.

Thứ tư, đầu tư phát triển văn hóa, giáo dục đào tạo để phát triển con người Việt Nam toàn diện, có năng lực hội nhập cao

Thứ năm, tăng cường đầu tư và phát huy vai trò, sức mạnh của khoa học - công nghệ trong thực hiện phát triển bền vững

4.2.4. Nhóm giải pháp về kiểm tra, giám sát

Thứ nhất, áp dụng nghiêm minh các chế tài hình sự, hành chính có nội dung bảo đảm PTBV.

Thứ hai, tăng cường công tác kiểm tra, giám sát việc thực hiện PTBV

Thứ ba, có chính sách khen thưởng hợp lý với những tổ chức, cá nhân thực hiện nghiêm túc các quy định về bảo đảm PTBV.

Thứ tư, khắc phục những tồn tại, hạn chế, khuyết điểm song song với thi hành kỷ luật nghiêm minh, chặt chẽ và phát huy những ưu điểm, lợi thế trong thực hiện Chiến lược PTBV đất nước

Tiểu kết Chương 4

Từ việc nhận diện các yếu tố tác động, cần có các nhóm giải pháp cụ thể để góp phần thực hiện PTBV ở Việt Nam hiện nay theo quan điểm Hồ Chí Minh. Đó là các nhóm giải pháp về nâng cao nhận thức; về đường lối, chính sách, pháp luật; về tổ chức, quản lý, thực hiện và về kiểm tra, giám sát thực hiện PTBV. Xác định được các phương hướng cơ bản, trọng tâm cùng với việc kết hợp nhuần nhuyễn, khéo léo các nhóm giải pháp sẽ góp phần giúp Việt Nam thực hiện được mục tiêu phát triển nhanh gắn liền với PTBV, cơ bản trở thành nước công nghiệp theo hướng hiện đại.

KẾT LUẬN

Cũng như nhiều quốc gia khác trên thế giới, ở Việt Nam, PTBV đã sớm trở thành một mục tiêu chiến lược quan trọng của Đảng và Nhà nước Việt Nam. Nhờ xác định rõ mục tiêu và đề ra các phương hướng cụ thể như: phân đầu tăng trưởng kinh tế với nhịp độ nhanh, chất lượng cao và bền vững hơn, gắn với phát triển con người; thực hiện tiến bộ và công bằng xã hội ngay trong từng bước và từng chính sách phát triển; tăng trưởng kinh tế đi đôi với phát triển văn hoá, y tế, giáo dục... mà sau hơn 30 năm đổi mới, Việt Nam đã có những thay đổi khá toàn diện trên tất cả các lĩnh vực, đặc biệt là các lĩnh vực trụ cột theo quan niệm của PTBV. Vị thế của Việt Nam trên trường quốc tế cũng vì vậy mà được nâng cao. Có thể khẳng định, điểm nổi bật ở Việt Nam là các thành tựu phát triển kinh tế luôn gắn chặt với thành tựu về phát triển con người, tăng trưởng kinh tế đã hướng vào giải quyết các vấn đề xã hội và con người.

Tuy nhiên, PTBV ở nước ta hiện còn nhiều vấn đề bức xúc, nhiều khía cạnh phát triển chưa thực sự bền vững, đòi hỏi Đảng phải tiếp tục đổi mới tư duy, phải tăng cường hơn nữa sự lãnh đạo của Đảng đối với PTBV đất nước. Trong công tác thực hiện PTBV phải thực sự coi trọng sự PTBV trên các trụ cột kinh tế, văn hóa - xã hội và môi trường, giữ vững mục tiêu tăng trưởng nhanh nhưng bảo đảm yếu tố bền vững, phát triển hôm nay nhưng không làm ảnh hưởng đến mai sau, PTBV của Việt Nam sẽ “không để ai bị bỏ lại phía sau”.

Trên cơ sở thực tế tình hình đất nước và bối cảnh thời đại, Chiến lược PTBV của Việt Nam từ giai đoạn

2001 - 2010 đến giai đoạn 2011 - 2020 có những điều chỉnh hợp lý và bước đầu mang lại hiệu quả rõ rệt. Tuy nhiên, vẫn có thể nhận thấy những chỉ đạo rõ rệt như: Phát triển nhanh gắn liền với PTBV, PTBV là yêu cầu xuyên suốt trong Chiến lược; Đổi mới đồng bộ, phù hợp về kinh tế và chính trị vì mục tiêu xây dựng nước Việt Nam XHCN dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh; Thực hiện dân chủ, phát huy tối đa nhân tố con người, coi con người là chủ thể, nguồn lực chủ yếu và là mục tiêu của sự phát triển; Phát triển mạnh mẽ lực lượng sản xuất với trình độ khoa học, công nghệ ngày càng cao, đồng thời hoàn thiện quan hệ sản xuất và thể chế kinh tế thị trường định hướng XHCN; Kiên trì xây dựng nền kinh tế độc lập tự chủ ngày càng cao trong điều kiện hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng.

Dù trong thời đại Hồ Chí Minh, có thể chưa xuất hiện một số thuật ngữ hiện đại như ngày nay nhưng những nội dung về PTBV đều đã được Người đề cập đến từ rất sớm với tầm vóc trí tuệ của một danh nhân văn hóa. Giá trị tư tưởng Hồ Chí Minh về PTBV đất nước là vô cùng to lớn đối với dân tộc Việt Nam. Chính vì vậy, việc nghiên cứu, học tập, vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển đất nước để góp phần vào thực hiện hiệu quả, bảo đảm thành công Chiến lược PTBV của Việt Nam là một vấn đề có tính cấp thiết, thời sự, có giá trị lý luận và thực tiễn cao. Trong đó cần tập trung vào các nhóm giải pháp sau:

Về nhận thức, tăng cường công tác bồi dưỡng nhằm nâng cao nhận thức và trình độ cho các cấp ủy Đảng, chính quyền, cán bộ quản lý về Chiến lược PTBV của

đất nước; Nâng cao năng lực, nhận thức cho nhân dân và các đoàn thể xã hội về PTBV; Đưa nội dung giáo dục về BVMT, PTBV vào các cấp học để tuyên truyền và phổ cập kiến thức về PTBV nhằm nâng cao dân trí, nâng cao nhận thức về PTBV; Sử dụng hiệu quả các công cụ hỗ trợ thực hiện tuyên truyền, nâng cao nhận thức về PTBV như báo chí, các phương tiện truyền thông, mạng xã hội.

Về đường lối, chính sách, pháp luật, cần tăng cường sự lãnh đạo của Đảng và quản lý của Nhà nước trong việc bảo đảm kết hợp các yếu tố trong PTBV; Hoàn chỉnh hệ thống chính sách và văn bản quy phạm pháp luật về PTBV thông qua việc điều chỉnh, sửa đổi, bổ sung các văn bản hiện hành phục vụ việc hoàn thiện thể chế PTBV; Lồng ghép vấn đề môi trường vào chiến lược phát triển KT-XH của đất nước; Ban hành chính sách, pháp luật, các cam kết quốc tế của Việt Nam trên các lĩnh vực kinh tế, xã hội, môi trường nói riêng và PTBV nói chung.

Về tổ chức, quản lý, thực hiện, cần xây dựng cơ cấu kinh tế hợp lý; Có cơ chế rõ ràng trong phân công, phân cấp triệt để bên cạnh việc phối hợp các hoạt động liên ngành, liên vùng trong việc lập kế hoạch cũng như tổ chức thực hiện các chương trình, dự án về PTBV; Huy động các nguồn lực tài chính để thực hiện Chiến lược PTBV của đất nước; Có chính sách, biện pháp cụ thể để tăng cường vai trò và tác động của khoa học - công nghệ trong thực hiện PTBV

Về kiểm tra, giám sát, cần tăng cường công tác kiểm tra, giám sát việc thực hiện PTBV ở cấp trung ương cũng như địa phương, ở các ngành, các lĩnh vực cụ thể; Áp dụng nghiêm minh các chế tài hình sự, hành chính có nội

dung bảo đảm PTBV; Có chính sách khen thưởng những tổ chức, cá nhân thực hiện nghiêm túc các quy định về bảo đảm PTBV và sớm khắc phục những tồn tại, hạn chế bằng việc song hành thực hiện kỷ luật nghiêm minh và phát huy những ưu điểm, lợi thế trong thực hiện Chiến lược PTBV hiện nay.

DANH MỤC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC CỦA TÁC GIẢ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN

1. Phạm Ngọc Anh, Hoàng Diệu Thảo (2017), “ Tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển - Nội dung và giá trị”, *Tạp chí Lý luận chính trị* 10 (2017), tr.32-37.

2. Hoàng Diệu Thảo (2018), “Quan niệm của Chủ nghĩa Mác về mối quan hệ giữa con người với tự nhiên - Cơ sở thực hiện phát triển bền vững ngày nay”, *Tạp chí Giáo dục và xã hội* 91(153), tr.48-51.

3. Hoàng Diệu Thảo (2018), *Vận dụng quan điểm Hồ Chí Minh về phát huy nhân tố con người trong thực hiện chiến lược phát triển bền vững ở Việt Nam hiện nay*, Đề tài nghiên cứu khoa học cấp cơ sở, Quyết định Số: 4897/QĐ-TĐHHN Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội.

4. Hoàng Diệu Thảo (2018), “Một số giải pháp phát huy nhân tố con người trong thực hiện phát triển bền vững ở Việt Nam hiện nay theo tư tưởng Hồ Chí Minh”, *Tạp chí Giáo dục và xã hội* Đặc biệt Kỳ 1, tr.150-153.

5. Hoàng Diệu Thảo (2019), *Xây dựng nền văn hóa Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước hiện nay theo quan điểm Hồ Chí Minh*, Kỷ yếu Hội thảo khoa học quốc gia “Văn hóa Việt Nam với sự phát triển đất nước”, Nxb Lao động - Xã hội, ISBN: 978-604-65-4568-2, tr.484-490.

6. Hoàng Diệu Thảo (2019), *Định hướng phát triển đất nước bền vững trong Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh*, Kỷ yếu Hội thảo khoa học quốc gia “Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh - Giá trị lý luận và thực tiễn”,

Nxb Đại học Quốc gia TP. Hồ Chí Minh, ISBN: 978-604-73-7400-7, tr.413-418.

7. Hoàng Diệu Thảo (2020), *Nhân tố trong nước và quốc tế tác động đến sự phát triển bền vững ở Việt Nam hiện nay*, Kỷ yếu Hội nghị khoa học “Khoa học xã hội với sự phát triển bền vững”, Nxb Giao thông vận tải, ISBN: 978-604-76-2263-4, tr.38-45.